

Kirkeministeriet

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
Morten.Messerschmidt@ft.dk
nick.zimmermann@ft.dk
lov@ft.dk

Beskæftigelsesudvalget har ved brev af 3. februar 2023 (BEU L 13 – spørgsmål 37) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren oplyse, hvornår de ophævede artikler i Danske Lov – fx 2-1, 2-4-6, 14, 15 og 16 mv. blev ophævet og oversende forarbejderne til de ophævede artikler?”

Svar:

Jeg kan henvise til artiklen ”Hvilke bestemmelser i Danske og Norske Lov er endnu gældende?” i Festskriftet Danske og Norske Lov i 300 år, redigeret af professor dr. jur. Ditlev Tamm, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 1983, i anledning af 300 året for udstedelsen af Christian V's Danske Lov,

Her anføres på side 703 blandt andet:

”Der er ikke i lovbogen sket udskiftelse af ældre og ophævede bestemmelser med nye, men lovbogen har også i senere oplag bevaret sin oprindelige skikkelse uden hensyn til indtrufne ændringer i lovgivningen. En række af lovbogens bestemmelser kan derfor betragtes som bortfaldne, som betydningsløse, andre er blevet udtrykkeligt ophævet i den senere lovgivning, mens atter andre må anses som bortfaldet i forbindelse med fremkomsten af ny lovgivning, uden at der udtrykkeligt er sket en ophævelse af bestemmelserne i Danske Lov. Lovgiver har herved overladt det til retsanvendelsen at afgøre betydningen af en ny lov for lovbogens gyldighed.”

Endvidere kan jeg henvise til Festskriftets artikel ”Kirkeretten i Danske Lov” af Jens Uf Jørgensen, hvor det på side 450 blandt andet fremgår:

”De fleste af de gældende bestemmelser i D.L. har lovskarakter og kan kun ændres eller ophæves ved lov. Enkelte af lovens bestemmelser regulerer imidlertid forhold, der efter nutidens stats- og forvaltningsretlige opfattelse kan gennemføres administrativt, og vil derfor kunne ændres eller ophæves ved kgl. resolution. På det kirkelige område er der praksis for, at spørgsmål vedrørende ritualer, fastsættelse af tid og sted for afholdelse af gudstjenester m.v. ikke gøres til et lovgivningsanliggende. I det 19. århundrede er således 2-5-10 og 2-5-17 om skriftemål ændret ved kgl. resolution af 26. august 1885 og ved kgl. resolution af 14. august 1886 er 2-5-11 ændret, således at et ukonfirmeret barn under visse nærmere betingelser kan nyde nadverens sakramente. Spørgsmålet om fremgangsmåden ved ændring af bestemmelser i D.L. har senest været til behandling i kirkeministeriet i 1978-79. Fra forskellig side blev der udtalt ønske om, at bispevielser skulle kunne finde sted i det lokale stifts domkirke i stedet for som i 2-17-2 foreskrevet i Vor Frue Kirke i København. Over for folketinget udtalte kirkeministeren, at

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 270739

Dette akt nr. bedes oplyst ved
henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 17.februar 2023

han ikke fandt det nødvendigt med en formel lovændring i denne anledning, men at en kgl. resolution måtte være tilstrækkelig, ”medmindre folketinget udtrykkeligt ønsker, at ændringen skal ske i lovform.”

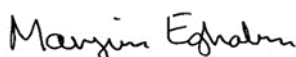
Da folketinget ikke tilkendegav et sådant ønske blev det efter ministeriets indstilling ved kgl. resolution af 16. februar 1979 bl. a. fastsat ”at bispevielse fremtidig skal finde sted i domkirken i det stift, hvor biskoppen skal gøre tjeneste.”

En nøjere gennemgang af 2. bog vil som foran skitseret formentlig føre til, at en betydelig del af de bestemmelser, der i 1949-udgaven af D.L. anføres som gældende, har mistet deres betydning. Herfra er der imidlertid et for langt spring til at frakende enhver bestemmelse i 2. bog gyldighed. Problemet var fremme, da et medlem af folketinget i 1979 forespurgte, om kirkeministeren fandt det overensstemmende med gældende regler om kirkebønnen, at en præst i folkekirken ved en radiotransmitteret højmesse erstattede den sædvanlige bøn for kongehuset med følgende formulering: ”Følg og forfølg med dit ord enhver, der har fået magt over andre”. Iflg. D.L. 2-4-12 skal præsterne altid slutte deres prædiken med bønner bl.a. for kongen og det kongelige hus. Bestemmelsen har stedse været opretholdt, hvilket blev anført i ministerens svar, hvor det endvidere udtaltes, at ”da det drejer sig om en obligatorisk bestemmelse, er det indlysende, at en præst ikke kan erstatte denne bøn med noget andet.”

I sin erklæring til kirkeministeren gav vedkommende biskop udtryk for den opfattelse, at ”den liturgiske frihed, som i almindelighed indrømmes danske præster, ikke kan begrænses af et ubetinget krav om udtrykkelig at nævne statsoverhovedet i kirkebønnen, fordi der her ikke er tale om en evangelisk begrundet livsnødvendig sandhed i kirken.” Denne opfattelse kun berettiget, for så vidt man fra statsmagts side til tider har tolereret afvigelser fra de autoriserede ritualer, men heraf følger ikke, at der hersker – eller for den sags skyld siden 1536 har hersket – ritualfrihed i den danske kirke. Tværtimod har statsmagten set det som sin opgave at overvåge overholdelsen af den kirkelige lovgivning, og hertil hører også ritualforskrifter. Biskoppens standpunkt fører i virkeligheden tilbage til de diskussioner, som gennem århundreder i de protestantiske lande har været ført om statsmagts – fyrstens – ret til at befatte sig med kirkelige anliggender.”

Som eksempel på en lov, der udtrykkelig ophæver bestemmelser i Danske Lov, kan jeg nævne lov nr. 336 af 14. maj 1992 om domstolsbehandling af gejstlige læresager, der ophævede Danske Lov 1-2-13, 1-2-15 og 1-6-8.

 Louise Schack Elholm

/ Marjun Egholm